

VERGADERING : OPENBAAR BESTUUR
DATUM : 16 MAART 2011
AGENDAPUNT : 11
BIJLAGE : OB-11-16

Onderwerp : Onderwijsmanifest LTO

Sinds de start van het Programma Arbeidsmarkt en Opleiding (PAO) zijn er verschillende overlegmomenten geweest met vertegenwoordigers van het groene onderwijs en het bedrijfsleven.

Zo was er op 2 november 2010 een bijeenkomst georganiseerd door de AOC-raad met vertegenwoordigers uit het onderwijs en het bedrijfsleven. In deze bijeenkomst heeft de heer Lak een toelichting gegeven op het PAO en waren ook enkele sociaal secretarissen vertegenwoordigd. Dit overleg krijgt een vervolg op 17 februari a.s. om de actiepunten van 2 november verder uit te werken.

De vastgestelde kernthema's hierbij zijn:

- Kwaliteit van werkenden en studenten;
- Kwantiteit en imago; vraag vanuit sectoren en aanbod vanuit onderwijs van gediplomeerden in combinatie met het bestaande imago van sectoren en onderwijs;
- Afleverniveau; wat is het gewenst eindniveau van studenten.

Daarnaast is er op 10 november 2010 een avondbijeenkomst georganiseerd door Groene Kennis Coöperatie (GKC) met vertegenwoordigers uit het onderwijs en het bedrijfsleven.

Concept manifest

In de bijeenkomst van 10 november is door LTO aangegeven dat zij met de GKC samen met de gezamenlijk productschappen, de NCR en de AOC-Raad een manifest willen opstellen en ondertekenen gericht op een goede afstemming van het groene onderwijs en de agrarische arbeidsmarkt. Om dit streefbeeld dichterbij te brengen dient de regierol van het bedrijfsleven bij het invulling geven aan en het functioneren van het groene onderwijs en de agrarische arbeidsmarkt versterkt te worden. LTO Nederland en GKC willen samen met de productschappen dit manifest ondertekenen tijdens een onderwijsdag in het voorjaar 2011. (zie bijlage; ter vergadering is naar verwachting een 'nieuwere' versie van het manifest voor uw bestuur beschikbaar)

Vraag en aanbod

Uit diverse studies is duidelijk dat er een gat zit tussen de vraag naar geschoolde bedrijfsopvolgers en werknemers en de uitstroom van studenten vanuit het groene onderwijs. Onderstaande tabel is een samenvatting van gegevens uit het rapport 'inventarisatie onderwijsinitiatieven primaire productie sectoren' van de GKC (juni 2010).

sector	aantal bedrijven (bron LEI)	Aantal benodigde bedrijfsopvolgers	Aantal werknemers	Vacature Werknemers per jaar x)	Uitstroom gediplomeerden AOC'ers per jaar	Uitstroom gediplomeerden HBO'ers per jaar
glastuinbouw	4800	160	24000	2400	120	75
akkerbouw	11175	350	4500	450	40	60
melkveehouderij	19000	600	7500	750	450	100
varkenshouderij	7500	250	2500	250	40	20
pluimveehouderij	2000	70	1500	150	10	10

x) uitgaande van een gemiddelde doorstroom jaarlijks van 10% van de werknemers (LEI indicatie)

Duidelijk is dat de vraag naar bedrijfsopvolgers en werknemers groter is dan de uitstroom van gediplomeerde studenten vanuit de AOC's en HBO's . Voor de totale primaire sector zijn er jaarlijks 9000 vacature, waarvan er vanuit het groene onderwijs ca 1000 kunnen worden ingevuld.

Concept manifest en Programma Arbeidsmarkt opleiding

Zoals bekend hebben eind 2010 de productschappen en het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) het startsein gegeven voor het gezamenlijke Programma Arbeidsmarkt en Opleiding (PAO). Het programma stimuleert de komende drie jaar jongeren om een carrière in de agrofoodsector te zoeken en wil mensen die binnen de agrarische bedrijfstakken werken naar een hoger werkniveau tillen. Daarnaast worden bedrijven in de agrarische sector enthousiast gemaakt voor het creëren van meer maatschappelijke stages. De landbouw- en voedselsector wil voor jongeren en werkenden een sector zijn en blijven die toekomstperspectief en uitdaging biedt. De productschappen investeren daarom een bedrag van 1,8 miljoen euro in het programma. Het ministerie van EL&I ondersteunt het programma met een bijdrage van ruim 1,1 miljoen euro.

De uitwerking van het PAO sluit aan op het actieplan van het manifest "Goed onderwijs voor een vitale land- en tuinbouw". De inzet van scholingsconsulenten en het ontwikkelen van Maatschappelijke stage plaatsen vormen een belangrijke pijler in het PAO en in het actieplan van het manifest.

ADVIES

Het Dagelijks Bestuur adviseert positief, maar plaatst wel kanttekeningen bij het feit dat er veel aandacht wordt besteed aan expertise op andere vakgebieden dan het traditionele terrein van de land- en tuinbouw, zoals techniek, energiemanagement en ketengericht ondernemerschap. De sector heeft primair behoefte aan vakmensen.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Er zijn geen financiële consequenties. Mogelijk nieuwe projecten, aansluitend op PAO, worden eerst ter bespreking voorgelegd aan werkgroep arbeid en het bestuur.

SOCIALE CONSEQUENTIES

Het gezamenlijk optrekken van bedrijfsleven en onderwijs draagt in positieve zin bij aan het functioneren van de kennisintensieve agrofoodsectoren en het werken daarin.

VOORSTEL

Voorgesteld wordt dat de gezamenlijke productschappen het manifest van LTO Nederland en GKC mede ondertekenen en in de uitwerking betrokken zijn bij die activiteiten en projecten die aansluiten op de doelstellingen en projecten in het kader van het Programma Arbeidsmarkt en Opleiding. Hiertoe wordt het concept manifest besproken in de bijeenkomst van het College Voorzitters Productschappen en wordt het voorgelegd aan de besturen van de productschappen.

COMMUNICATIE

-

BIJLAGE(N): 1

Conceptversie 25 februari 2011

Goed onderwijs voor vitale Agro en Tuinbouw sectoren

MANIFEST van LTO Nederland en de Groene Kennis Coöperatie, samen met de gezamenlijke productschappen, de Nationale Coöperatieve Raad en de AOC-Raad

Waarom dit manifest?

De agro en tuinbouw sectoren en het groene onderwijs slaan de handen ineen om de tekorten aan goed-gekwalificeerde medewerkers op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden binnen de topgebieden Agro-Food en Tuinbouw en uitgangsmaterialen. Het bedrijfsleven en het groene onderwijs bundelen de individuele en gezamenlijke acties om als geheel effectiever te zijn. De gezamenlijke partijen vragen de overheid om daarbij te faciliteren door ruimte te geven aan experimenten en innovaties.

Aanleiding

De kennisintensieve agro en tuinbouw clusters in Nederland vragen om goed opgeleide opvolgers en werknemers en goede expertise in de omringende bedrijven (ketenpartijen, dienstverleners). Bedrijven hebben meer moeite om goed opgeleide medewerkers te vinden en te houden. Het aantal leerlingen in de primaire agrarische opleidingen is sterk afgenomen. Groene scholen moeten hard werken om de kwaliteit van opleidingen te garanderen en te laten aansluiten op de veranderende marktvaart. Deze ontwikkelingen vragen om gezamenlijke actie van onderwijs en bedrijfsleven, individueel en collectief in GKC en LTO-verband, samen met de andere belanghebbende organisaties.

De manifestpartijen vertegenwoordigen sectoren in de land- en tuinbouw, ketenpartijen en dienstverleners uit de agro- en foodsectoren, verder te noemen de Agro en Tuinbouw sectoren, en de groene onderwijsinstellingen.

Ontwikkelingen

1. Tekort geschoolde medewerkers op arbeidsmarkt

In het merendeel van de Agro- en Tuinbouw sectoren is sprake van een tekort aan geschoolde medewerkers. In de land- en tuinbouw kan niet meer dan 10 tot 20 procent van de vacatures ingevuld worden met gekwalificeerden uit het groene onderwijs. De sectoren dienen steeds vaker een beroep te doen op zij-instroom vanuit andere sectoren. Hiervoor zijn specifieke opleidingstrajecten nodig.

2. Omvang primaire groene opleidingen sterk afgenomen

Het aantal deelnemers aan opleidingen gericht op de primaire productie sectoren op de AOC's en HBO's is sterk afgenomen: van 9000 in 1985 tot 3000 in 2007. Alleen voor de melkveehouderij ligt de uitstroom van gediplomeerden van AOC's en HAS-sen nog boven de 500 per jaar. Voor de andere sectoren liggen de aantallen tussen de 0 en 100 gediplomeerden. Locaties met weinig leerlingen hebben moeite de expertise in stand te houden en sluiten uiteindelijk de opleiding.

3. Nieuwe expertise nodig

Bedrijven in de Agro en Tuinbouw sectoren ontwikkelen zich zeer snel. Hierbij is aandacht nodig voor nieuwe expertise op andere vakgebieden dan het traditionele terrein van de land- en tuinbouw. Denk aan allerlei takken van verbreding, maar ook aan techniek aan energiemanagement en aan ketengericht ondernemerschap.

4. Imago van de Agro en Tuinbouw sectoren

De Agro en Tuinbouw sectoren moeten op de arbeidsmarkt concurreren met andere sectoren. Een aantrekkelijk beroeps- en loopbaanperspectief is nodig om meer mensen naar de bedrijven toe te leiden en te behouden. Veel jongeren hebben niet altijd het goede beeld van de mogelijkheden voor werk in de land- en tuinbouw. Naast aandacht voor het imago van de sectoren is meer aandacht nodig voor beroepsmogelijkheden in de Agro en Tuinbouw sectoren.

5. Opleiden op latere leeftijd in gevaar door bezuinigingsplannen

Het kabinet is van plan de bekostiging voor deelnemers aan het MBO ouder dan dertig jaar stop te zetten. Dit raakt een aanzienlijk deel van de deelnemers aan BBL-trajecten in het groene onderwijs. De uitdaging is tegen deze trend in de belangstelling voor onderwijs te vergroten.

6. Efficiënte samenwerking

Het aantal overlegstructuren waarin onderwijs en bedrijfsleven elkaar ontmoeten is groot. De uitdaging is te komen tot efficiënte samenwerkingsvormen en duidelijke afspraken wie welke zaken behartigt.

Streefbeeld

Wij willen gezamenlijk werken aan het volgende streefbeeld:

Het groene onderwijs en de agrarische arbeidsmarkt zijn goed op elkaar afgestemd. Het groene onderwijs werkt vraaggericht en biedt opleidingen die de ontwikkeling van de sectoren ondersteunen. Het onderwijs kijkt hier breder dan het eigen groene domein, en werkt samen met niet-groene opleidingen. Bedrijfsopvolgers volgen een opleidingstraject waarin markt- en ketengericht ondernemerschap een belangrijke rol speelt. Werkgevers investeren in de ontwikkeling van hun medewerkers. Uitgangspunt vormt hierbij Leven Lang Leren (LLL). Agrarische bedrijven werken samen met onderwijsinstellingen om praktijkgerichte leer/werktrajecten op te zetten. De sectorfondsen staan open voor zij-instromers, zodat omscholing en instroom vanuit andere sectoren wordt bevorderd.

Gezamenlijk belang

Het groene onderwijs en partijen in de land- en tuinbouw hebben gezamenlijk belang bij groen onderwijs dat kwantitatief en kwalitatief goed aansluit op de wensen van de bedrijven in de Agro en Tuinbouw clusters. De sectoren hebben kennis en mensen nodig om de agrosector sterk te houden. Voor het groene onderwijs zijn voedselproductie, natuur en leefomgeving de kern van zijn opleidingsaanbod. De onderwijsinstellingen werken daarvoor samen in de GKC-programma's Plant en Dier, waarbinnen LevenLangLeren één van de kernactiviteiten is.

Wat gaan wij doen?

De samenwerking groen onderwijs en agrarisch bedrijfsleven heeft de laatste jaren al een flinke impuls gekregen. Diverse trajecten zijn opgestart en worden opgestart. Wij (de manifestpartijen) en onze aangesloten organisaties committeren ons aan één of meer acties met mensen en middelen. Wij zijn een stuurgroep vanuit de verschillende partijen en stimuleren, volgen en ondersteunen de acties die zijn/worden opgenomen in het actieplan onderwijs land- en tuinbouw sectoren. De acties hebben betrekking op vier speerpunten.

1. Bedrijfstakscholing voor medewerkers en zij-instromers

Het Agro en Tuinbouw bedrijfsleven vraagt om goede medewerkers. De sectoren ontwikkelen zich snel en niet altijd hebben nieuwe medewerkers de juiste vooropleiding. Dit maakt regelmatige om- en bijscholing nodig en vraagt om een goed aanbod aan (modulaire) opleidingen, in de vorm van eigentijdse bedrijfstakscholing. Ondernemers worden ondersteund met goede opleidingsmogelijkheden voor hun (nieuwe) medewerkers. Stimuleren en versterken van een LevenLangLeren staat centraal.

2. Blijvend versterken kwaliteit van opleidingen voor het agrocluster

Goed beroepsonderwijs moet aansluiten bij de ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Dit vraagt om differentiatie binnen en ook een verbreding van expertise buiten het traditionele groene domein. Dus niet alleen teeltkennis, maar ook handel, ICT en techniek, logistiek, kwaliteitszorg en ketengericht ondernemerschap. Speciale aandacht is nodig voor opleidingen die te klein worden en problemen hebben met het bieden van kwaliteit. Onderwijsinstellingen en bedrijfsleven zetten zich in voor samenwerking en clustering van opleidingen. Versterking van toekomstgerichte opleidingen, van een hoog niveau en met voldoende leerlingen, staat hierbij centraal.

3. Versterken imago sectoren en onderwijs

Het aantrekken van leerlingen en van medewerkers wordt ondersteund door goede communicatie over de Agro en Tuinbouw clusters en door gerichte voorlichting over werken in de sectoren. Diverse campagnes zijn hier voor al in de lucht. Onderwijs en bedrijfsleven gaan intensiever samenwerken op dit terrein om het imago van het (agrarisch) bedrijfsleven bij diverse doelgroepen (o.a. basis- en voortgezet onderwijs, studenten beroepsonderwijs, ouders en intermediairs) te versterken

4. Opzetten netwerken met ondernemers, onderwijs en onderzoek

Kennis moet stromen vanuit de kennisinstellingen naar de praktijk en vice versa. Nieuwe en betrouwbare kennis moet snel zijn weg vinden naar de bedrijven, in lespakketten voor leerlingen en in scholingsarrangementen voor medewerkers. Partijen willen zich inzetten om te komen tot netwerken van ondernemers, onderwijs en onderzoek die een versterking zijn van de kennisinfrastructuur voor de Agro en Tuinbouw sectoren .

U hoort van ons!

Met dit manifest willen wij het groene onderwijs voor de Agro en Tuinbouw sectoren hoog op de eigen agenda zetten en houden. Wij gaan verder invulling geven aan het Actieoverzicht Onderwijs Agro en Tuinbouw sectoren en onze inzet (mensen en middelen) concentreren op de acties. Ook zullen we naar alle partijen duidelijk maken dat goed groen onderwijs voor de Agro en Tuinbouw sectoren in ons aller belang is en ons aller steun heeft.

CONCEPT

Actieoverzicht Onderwijs Agro en Tuinbouw sectoren (=> dit overzicht wordt bijlage bij het manifest)

Het actieplan is de concretisering van het manifest Goed onderwijs voor vitale Agro en Tuinbouw sectoren. Het plan bevat bestaande en nieuwe (voorgenomen) acties die inhoudelijk vallen onder de vier speerpunten van het manifest. De acties blijven de verantwoordelijkheid van de desbetreffende partijen. Echter door ze op te nemen in dit overzicht wordt gewerkt aan samenhang en transparantie. Uiteindelijk doel is hierdoor te komen tot leren van elkaar (niet iedereen hoeft het wiel uit te vinden), nieuwe allianties voor samenwerking te creëren en leemtes te signaleren waarop nieuwe acties worden geïnitieerd. Het actieoverzicht krijgt ieder kwartaal een update en wordt bewaakt door de stuurgroep.

Aan de manifestpartners, graag uw aanvullingen opnemen conform dit formatje:

Lopend / Nieuw

Doel:

Partijen:

Aanspreekpunt:

Acties 2011:

Speerpunt 1: Scholen van medewerkers en zij-instromers

Lopend:

1.1 Scholingsconsulenten voor bedrijfstakscholing

Doel: Aanstellen en aansturen scholingsconsulenten voor de verschillende sectoren in de land- en tuinbouw. De scholingsconsulenten adviseren en begeleiden ondernemers en medewerkers bij hun opleidingsvraag en zorgen voor aansluiting van het aanbod vanuit de onderwijsinstellingen.

Partijen: Raad voor de Boomkwekerij, NFO, Mobiliteitscentrum Glastuinbouw, KAVB, PT, PZ, PVV, PPE, PA, PDV, LTO Glaskracht, LTO Boomkwekerij, Aequor

Aanspreekpunt: René Scholte, Jaap de Vries

Acties 2011: aanstelling nieuwe scholingsconsulenten voor bollen, veehouderij, akkerbouw en diervoedersector. Uitvoering professionaliseringstraject scholingsconsulenten.

1.2 Cursuswebsite

Doel: overzicht opleidingen en cursussen voor de glastuinbouw in beeld brengen

Partijen: Greenport Campus Westland-Oostland

Aanspreekpunt: Jan-Willem Donkers

Acties 2011: verdere uitbouw van www.greenportopleidingen.nl

1.3 Inzet sectorfondsen voor BBL-opleidingen

Doel: bevorderen gebruik van de sectorfondsen en ESF

Partijen: LTO vakgroepen, vakbonden, Colland

Aanspreekpunt:

Acties 2011:

1.4 Stimuleren en faciliteren leerwerktrajecten voor medewerkers

Doel: opzet/ondersteuning organisaties die leerwerktrajecten organiseren o.a. in de glastuinbouw, fruitteelt en varkenshouderij

Partijen: LTO Glaskracht, ZLTO, LTO-Noord, LLTB, AB's, CITAVERDE, Helicon, Prinsentuin College

Aanspreekpunt:

Acties 2011:

1.5 Ontwikkeling onderwijs voor ondernemers en medewerkers Landbouw & Zorg

Doel: verbeteren opleidingsniveau landbouw en zorg sector

Partijen: ZLTO, Helicon, Hogeschool HAS Den Bosch
Aanspreekpunt: Marianne van der Heijden
Acties 2011:

1.6 In company trainingen coöperatieleer

Doel:

Partijen: NCR

Aanspreekpunt:

Acties 2011:

Nieuw:

1.7 Ontwikkeling Opleidingshuis

Doel: Ontwikkeling van een systeem voor bedrijfstakscholing waarbij vraaggericht (uitgaande van functieprofielen) een opleidingsportfolio wordt ingericht.

Partijen: GKC, LTO Glaskracht

Aanspreekpunt: René Scholte, Gerlinde van Vilsteren

Acties 2011: uitvoeren verkenning, opstellen projectplan en regelen financiering

Speerpunt 2: Blijvend versterken van opleidingen voor het agrocluster

Lopend:

2.1 Greenport opleidingen

Doel: Opzet nieuwe opleiding voor de Greenports

Partijen: GKC, Lentiz, CITAVERDE

Aanspreekpunt: Jan-Willem Donkers

Acties 2011:

2.2 Samenwerking varkenshouderijonderwijs

Doel: aanbieden goede varkenshouderijopleiding MBO-3 en 4 door organisatie van gezamenlijke praktijkdagen en ontwikkeling van lesmateriaal.

Partijen: Prinsentuin College, Helicon, CITAVERDE, AOC Oost, Groenhorst, Groene Welle, GKC, LTO varkenshouderij

Aanspreekpunt: Adriaan Vernooij

Acties 2011:

2.3 Kassenklas

Doel: Ontwikkeling faciliteit voor praktijkleren voor VMBO, MBO, HBO en cursorisch onderwijs

Partijen: Clusius College, Proeftuin Zwaagdijk

Aanspreekpunt:

Acties 2011:

2.4 Bollenacademie

Doel: Concentratie onderwijs bollenteelt op twee plaatsen (teelt in Hoorn, handel in Aalsmeer), waarbij locaties elders in het land gebruik kunnen maken van ontwikkeld lesmateriaal.

Partijen: Clusius, Wellant, KAVB

Aanspreekpunt: Jan van Aartrijk

Acties 2011:

Nieuw:

2.5 Fruitteeltacademie

Doel: instandhouden en versterken vakopleiding fruitteelt door bundeling en inzet van expertise in Geldermalsen en in Goes

Partijen: NFO, ZLTO, Helicon, Edudelta College

Aanspreekpunt: Herman Bus/Piet Verhoeven/John Bal

Acties 2011: ontwikkeling plan

2.6 Versterking akkerbouwonderwijs

Doel: Versterking akkerbouwonderwijs door concentratie

Partijen: LTO vakgroep Akkerbouw, AOC's

Aanspreekpunt: Anneke van Dijk

Acties 2011: plan opstellen, draagvlak verwerven

2.7 Programma Arbeidsmarkt en Opleiding Zuivelindustrie

Doel: stimuleren van opleidingsplannen in de zuivelindustrie en het borgen en versterken van het zuivelvakonderwijs in een digitale leeromgeving

Partijen: PZ, zuivelindustrie, Aequor en SOL

Aanspreekpunt: Jurgen Jansen, Henry van Elteren en Michael Meulenkamp

Acties 2011: uitvoering projecten Personeel en Opleiding en Continuïteit MBO zuivelvakkennis

2.8 Project Arbeid en Scholing MVO sector

Doel: Inzet van scholingsconsulent om samenwerking tussen MVO-bedrijfsleven en MBO- en HBO-instellingen in regio Rotterdam te realiseren. Via project GRIP wordt tevens door analyse P&O beleid meer grip verkregen op de personeelsvoorziening.

Partijen: Productschap MVO, Ondernemenderwijs, Rotterdamse MVO-bedrijven, Rotterdamse kennisinstellingen

Aanspreekpunten: J.Ph. van der Zwaluw en Jacco Westerbeek

Acties 2011: uitvoeren van projecten

Speerpunt 3: Versterken imago sectoren en onderwijs

Lopend:

3.1 It's Alive/Groen werkt/GreenID

Doel: verbetering imago tuinbouwsector, bevorderen instroom in de sector

Partijen: PT en dragende organisaties

Aanspreekpunt: Lise Schregardus

Acties 2011:

3.2 Maatschappelijke stages in de land- en tuinbouw

Doel: jongeren kennis laten maken met de agrarische sector

Partijen: LTO, productschappen, onderwijsinstellingen

Aanspreekpunt: Carla van Herten, Hilde Harren

Acties 2011: opzet nieuwe concepten, ca. .... stages

3.3 Nederland Bloeit

Doel: profilering land- en tuinbouw

Partijen: LTO

Aanspreekpunt: Mirk Oppenhuis de Jong

Acties 2011:

3.4 Acties basisscholen: boerderij-educatie, klasseboeren en lespakketten

Doel: Basisschoolleerlingen kennis laten maken met ondernemen in de groene ruimte

Partijen: ZLTO, LTO-Noord, LLTB, Platform boerderij-educatie en productschappen

Aanspreekpunt: Marianne van der Heijden

Acties 2011: ontwikkeling in samenwerking met PABO en met uitgeverijen voor leermiddelen, het beschikbaar stellen aan en het stimuleren van het gebruik in het basisonderwijs

3.5 Acties beroepsoriëntatie: VMBO Breda on Stage, Westland on Stage

Doel: VMBO-ers kennis laten maken met de groene sectoren

Partijen: ZLTO, 7 VMBO-scholen in de regio Breda, PT, ... Westland

Aanspraakpunt: VMBO Breda on Stage: Lobke van Oorschot-Coppens
Acties 2011:

Nieuw:

3.6 Samenwerking diverse imago-campagnes en bundelen activiteiten

Doel: bestaande activiteiten met elkaar koppelen

Partijen: beoogd: Nederland Bloeit, It's Alive, onderwijsinstellingen

Aanspreekpunt: beoogd: AOC-Raad?

Acties 2011:

3.7 Programma voor praktische sectororiëntatie in het VMBO

Doel: leerlingen in het VMBO laten kennismaken met werken in de groene sectoren

Partijen: AOC-Raad, Aequor, diverse brancheorganisaties

Aanspreekpunt:

Acties 2011:

Speerpunt 4: Opzetten netwerken met ondernemers, onderwijs en onderzoek

Lopend:

4.1 Samenwerking met onderwijs in VarkensNet, Melkvee-academie, PaardenNet

Doel: Verbinden van onderwijsnetwerk met ondernemersnetwerk om te komen tot kennisuitwisseling en ontwikkeling

Partijen: LTO Noord, LLTB, NVV, Privon, AOC-Oost, VPB Sterksel, WUR

Aanspreekpunt: Alfons van den Belt, Maarten Vrolijk, Jan Izaks

Acties 2011: Ontwikkelen en versterken samenwerking

4.2 Groenweb

Doel: Kennis beschikbaar stellen aan onderwijs en ondernemers

Partijen: Wellant, PPO, GKC, KAVB, LTO boomkwekerij, productschappen

Aanspreekpunt: Barry Looman

Acties 2011: koppeling Groenweb aan AgriConnect, doorontwikkeling tot ondernemersnetwerk, organiseren docentendagen vanuit sectoren

4.3 Projecten bedrijfsleven met onderwijsinstellingen

Doel: Versterken contact onderwijs-bedrijfsleven, verbeteren kennis van agrarische sector

Partijen: ZLTO e.a.

Aanspreekpunt: Lobke van Oorschot-Coppens

Acties 2011:

- Diverse technasia-opdrachten: onderzoek en ontwerp opdrachten voor middelbare scholieren gericht op techniek, waarvan land-en tuinbouw ook 1 domein is
- Integratie van het JOOST-programma in het onderwijs: samenwerking tussen ZLTO en het Prinsentuin College (in toekomst wellicht verbreed naar Helicon en Edudelta College)
- Integratie van het ZLTO Duurzaamheidskompas in het onderwijs: samenwerking tussen ZLTO en het Prinsentuin College
- Samenwerking ZLTO met De Rooi Pannen op het vlak van RealFood
- Samenwerking met het NHTV op het vlak van Agrotourisme (o.a. in het kader van Groeikans)
- Tasty Green Lifestyle Experience & Zeropop: samenwerking diverse VMBO / middelbare scholen en bedrijfsleven om de beleidsthema's van EL&I aantrekkelijk te maken voor de jeugd

4.4 Samenwerking NCR met onderwijs

Doel: kennis van coöperaties vergroten door gastdocentschappen en coöperatiedag voor HBO-docenten

Partijen: NCR

Aanspreekpunt: Linda de Bie

Acties 2011:

Nieuw:

4.5 Ontwikkeling Agriconnect en ondernemers netten

Doel: versterken kennisuitwisseling ondernemers, onderwijs, onderzoek

Partijen: LTO Noord, LLTB, Groen Kennisnet

Aanspreekpunt: Wijnie van Eck, Hubert Krekels

Acties 2011: opbouw nieuwe ondernemersnetten, versterken samenwerking onderwijs en onderzoek

4.6 Arbeidsmarkt onderzoek en mobiliteit

Doel: Verkrijgen van inzicht in feitelijke en gewenste mobiliteit in Agro-Food en Tuinbouw sectoren. De kennis en resultaten hieruit inzetten in regionale (pilot)projecten gericht op activerend arbeidsmarktbeleid in de sectoren.

Partijen: productschappen

Aanspreekpunt: Jan Kees Boon, Zwanny Naber

Acties 2011: uitvoeren van (kwantitatief en kwalitatief) onderzoek en haalbaardsstudie evenals eerste concrete opzet maken (regionale) pilots

CONCEPT